

Αναφορικότητα, Οι άνθρωποι ως “Πρόσωπα” / “Μορφές”

Η ανθρώπινη κοινωνία συνίσταται από «πρόσωπα/μορφές». Αυτά τα «πρόσωπα/μορφές» αλληλεπιδρούν συνέχεια εν είδει αναφορικότητας/προθετικότητας ένθεν κακείθεν [ΣΗΜ. Από έξω προς τα μέσα, (όταν μας παρατηρούν: «υποκείμενο» έξω - «αντικείμενο» μέσα), και Από μέσα προς τα έξω (όταν εμείς παρατηρούμε: «υποκείμενο» μέσα - «αντικείμενο» έξω)].

Οι άνθρωποι δεν βλέπουν τους συνανθρώπους τους απλώς ως ‘πληροφορίες’/‘σήματα’ που φαίνονται στο περιβάλλον τους ή ως αντιληπτικά αντικείμενα που κινούνται. Βλέπουν τους άλλους ανθρώπους ως «πρόσωπα»/«μορφές»/«προσωπικότητες» που δρουν/αντιδρούν/ λειτουργούν. Ερμηνεύουν κάθε κίνηση, κάθε μορφασμό, κάθε λόγο/πράξη/σκέψη που υποθέτουν ότι κάνουν οι συνάνθρωποί τους, αλλά και την παραμικρή αλλαγή που παρατηρούν ή νομίζουν ότι παρατηρούν. Μόνο που συνήθως τους ερμηνεύουν «εγωμορφικά», και αυτό είναι που δημιουργεί πολλά προβλήματα δυσεπικοινωνίας, παρεξηγήσεων, αντιπαραθέσεων και συγκρούσεων, διότι όλες οι ερμηνείες και εγωμορφικές παρερμηνείες ενέχονται/εμφορούνται προθετικότητας (από μέσα προς τα έξω και το αντίθετο). *Τι ακριβώς συμβαίνει;*

- Εν τάχει, αυτό που συμβαίνει είναι το εξής: Το σκεπτόμενο υποκείμενο (“Εγώ”) ως «Πρόσωπο/μορφή» κινείται στο περιβάλλον του και παρατηρεί τους άλλους ανθρώπους επίσης ως «Πρόσωπα/μορφές». Παρατηρεί τα πάντα που του ελκύουν την προσοχή, όπως: λόγους, σκέψεις, πράξεις, μορφασμούς, εκφράσεις, συναισθήματα, κινήσεις, προθέσεις, επιλογές, έστω και ένα νεύμα, μια φευγαλέα ματιά, ένα ανασήκωμα φρυδιού, τα οποία συνήθως συντελούνται ασυνείδητα, αυθόρμητα ή παρορμητικά. Όλα αυτά στο παρατηρούν υποκείμενο ‘φαίνονται’ ως μια προθετικότητα από έξω προς τα μέσα (προς το “Εγώ” του καθενός), και τα οποία θα καθορίσουν μια προθετικότητα από μέσα προς τα έξω (προς το εξωτερικό περιβάλλον). Σε αυτήν την αυθόρμητη/παρορμητική διαδικασία στηρίζονται οι ανθρώπινες ομάδες/κοινωνίες.

- Εξ αυτών γίνεται κατανοητή η αξία της γνώσης και αναγνώρισης των ανθρωπινών συναισθημάτων, των εύκολων ερμηνειών που κάνει ο ανθρώπινος νους, τα λογικά σφάλματα που με ευκολία διολισθαίνει ο νους, και εν τέλει την νουνεχία που πρέπει να ακολουθήσει ακριβώς λίγα δευτερόλεπτα μετά από κάθε λόγο/σκέψη/πράξη/γεγονός/κτλ, και λίγο πριν ο καθείς λειτουργήσει/δράσει/αντιδράσει για οτιδήποτε.

- Η «**αναφορικότητα**» (*intentionality*)¹ αποτελεί μια θεμελιώδη φιλοσοφική έννοια προερχόμενη από τη φιλοσοφική σχολή της Φαινομενολογίας, αρχής γενομένης από τον Αριστοτέλη. Οιονεί τελολογικά (προσοχή, να μην ταυτιστεί), εν δυνάμει προορισμός, μια σειρά σκέψεων/πράξεων γεγονότων/κτλ που έχουν ‘τάση’ προς κάποιο τελικό εν δυνάμει αποτέλεσμα. Υποδεικνύει προσανατολιστικά έναν ορίζοντα γεγονότων/στόχων/σκοπών/προσδοκιών/επιθυμιών/ προσπαθειών/διαδικασιών/κτλ, τα οποία δεν είναι κατ’ ανάγκη συνειδητά, και ούτε είναι βέβαιο εν τέλει ποια θα ολοκληρωθούν και σε ποιο βαθμό. Είναι διακριτικό χαρακτηριστικό της συνείδησης του ανθρώπου να αναφέρεται εκ φύσεως σε ένα αντικείμενο/γεγονός/φαινόμενο/κτλ, και να δίνει νόημα σε καθετί (εξελικτική θεωρία). Αν και μοιάζει, δεν ταυτίζεται με την σκοπιμότητα. Δεν εξετάζεται ατομικά μια συγκεκριμένη αποβλεπτική σχέση, αλλά γενική αποβλεπτική δομή εν τω συνόλω της. Παράδειγμα: Ένας ποταμός κυλάει προς συγκεκριμένη κατεύθυνση και με συγκεκριμένη ελισσόμενη πορεία, και ολόκληρη η πορεία δείχνει ως να έχει κάποιο σκοπό/στόχο/πρόθεση/ κτλ, π.χ. να καταλήξει στον ωκεανό, κάτι βεβαίως που δεν ισχύει. Γενικά κάπως έτσι νοείται η αναφορικότητα/κτλ, και θα μπορούσαμε να την εννοήσουμε ως «προσανατολιστικότητα».

Αντώνης Αναστασιάδης

---

¹ Προθετικότητα ≈ Αποβλεπτικότητα ≈ Αναφορικότητα (Intentionality) ≡ Προσανατολιστικότητα.